

Elżbieta Mendyk

"Ikona - okno ku wieczności", Michel Quenot, Białystok 1997 : [recenzja]

Collectanea Theologica 69/1, 207-208

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Książka McHugh'a nie jest wolna od pewnych ograniczeń. W szczególności omawianej kwestii wieczystego dziewictwa Najświętszej Maryi Panny brak jest wzmianki o dziewictwie Maryi *in partu*. Choć jest to chyba najtrudniejsza kwestia mariologiczna, to przecież była ona obecna w komentarzach Ojców Kościoła do Łk 1,35, a współcześnie także u kilku autorów komentujących J 1,13.

Niedoskonałością jest też brak bibliografii. Na pewno ułatwiłaby ona teologom dyskusję z niektórymi tezami autora.

Generalnie należy stwierdzić, że książka McHugh'a może stać się pożyteczną pomocą dla wszystkich, którzy zajmują się mariologią biblijną w sposób profesjonalny, a także dla studentów teologii, którzy znajdują w niej wiele odpowiedzi na problemy teologiczne omawiane na wykładach Pisma Świętego i mariologii.

Grzegorz M. Bartosik OFMConv

Michel QUENOT, *Ikona – okno ku wieczności*, przeł. z jęz. francuskiego ks. Henryk Paprocki, Orthdruk, Białystok 1997.

W zasadzie „od zawsze” ludzie poruszali się w świecie symboli, obrazów. Przez linie, barwy, kształty, przekazywali sobie informacje dotyczące życia codziennego i tego pozaziemskiego, duchowego. Każda kultura, przy użyciu może tych samych lub podobnych środków, czyniła to odmiennie, na swój sposób. W naszych czasach w zasadzie zdominowanych przez obraz można zauważyć ogromne zainteresowanie sztuką wyrosłą w bardziej lub mniej odległych wiekach, sztuką sięgającą starożytności. Swoje miejsce znalazła tu również na nowo odkrywana ikona, której powstanie wiąże się z okresem katakumb. Można ją spotkać wszędzie: na wystawach sztuki sakralnej, w domach koneserów, a do niedawna nawet na ulicznych straganach wśród różnego rodzaju drobiazgów użytku codziennego. Może to dobrze, że mamy tak powszechny dostęp do sztuki nierozzerwalnie związanej z naszym życiem, ale jednocześnie rośnie niebezpieczeństwo, że wszystko zostanie spłycone.

Czy rzeczywiście ikona to tylko jedna z możliwych szkół ukazania innej – Boskiej rzeczywistości? Właśnie o tym pisze w swej książce pt. *Ikona – okno ku wieczności* Michel Quenot. Jakkolwiek pozycja ta została napisana już dość dawno, bo przed 1991 rokiem (w tym właśnie roku została wydana w Paryżu), do polskiego czytelnika trafiła dopiero teraz w 1997 r., w przekładzie duchownego prawosławnego – ks. Henryka Paprockiego. Napisana prostym językiem niewątpliwie może stać się małym elementarzem dla każdego, kto chce zrozumieć teologię ikony. Cztery kolejne części tej pozycji prowadzą nas od *Źródeł powstania ikony* przez jej *Studium, Analizę kilku*

ikon, aż po Elementy teologii ikony. Liczne fotografie pozwalają od razu zanurzyć się w głębię tego swoistego pisma.

Oglądając ikony bez ich zrozumienia, ograniczając się jedynie do sfery estetycznej, można je zwyczajnie uznać za tanie malarstwo. Tymczasem wszystko jest tu przemyślane, ustawione geometrycznie. Nie jest to już ważny numeryczny stosunek pomiędzy częściami ciała (jak to było w sztuce greckiej), bo ikona ukazuje obraz nowego człowieka, przemienionego przez Chrystusa. Nie ma już „z przodu” i „z tyłu”. Wszystko znajduje się na pierwszym planie.

„Racją istnienia ikon jest służba Bogu i ludziom. Ikona jest oknem, przez które lud Boży, Kościół, kontempluje królestwo. Z tego powodu każda linia, każda barwa, każdy odcień twarzy nabiera sensu” – tak o tej przedziwnej sztuce powiedziała współczesna malarka ikon, którą jest Fortunano Teokretow (której szerszą wypowiedź zamieścił autor na kartach omawianej książki).

Ikona okno ku wieczności to książka poświęcona ikonografii prawosławia. Godne uwagi jest jednak to, że autor pisząc o tej sztuce dotykając mistyki, nie pominał milczeniem istnienia podobnych elementów w sztuce innych religii, kultur. Pisząc np. o symbolice i transcendencji kolorów, jakże ważnych w interpretacji ikony, Michel Quenot wspomina, przez porównanie, o sztuce islamu, czy też starożytnego Egiptu.

„Piękno zbawi świat” – tak niegdyś powiedział Fiodor Dostojewski. Tymi słowami rozpoczyna się również jeden z rozdziałów książki *Ikona okno ku wieczności*. Myślę, że warto zastanowić się nad tymi słowami i sięgnąć po „dzieło” Michela Quenota. Jest ono bardzo cennym źródłem ukazującym podstawy duchowości prawosławia, w którym ikona odgrywa wielką rolę towarzysząc wyznawcom od momentu narodzin (chrztu), aż po śmierć, która jest pierwszym krokiem wieczności.

Elżbieta Mendyk, Warszawa

Servais Théodore PINCKAERS OP, *Życie duchowe chrześcijanina według św. Pawła i św. Tomasza z Akwinu*, Pallottinum 1998, ss. 336.

W ramach wielkiej serii wydawniczej podręczników teologii katolickiej, zaplanowanej na 22 tomy przez międzynarodowy zespół teologów (A.M.A.T.E.C.A.), związanych z czasopismem „Communio”, ukazała się praca: Servais Théodore Pinckaers OP, *Życie duchowe chrześcijanina według św. Pawła i św. Tomasza z Akwinu*, jako część 2, tom 17.

Do tego czasu wydano pięć tomów z tej serii. Recenzowana tutaj książka jest tłumaczeniem z języka francuskiego. Potwierdza to cytowana w pracy literatura, która